

і не є нічим більше, як тільки осоружною грою і ворожим жартом" — це твої слова.

Отже ти — руїник життя, блудний син, що проїдає і марнує батьківське майно, а сам не вміє видобувати нового майна з тих нетр, де в болях і терпінні родиться нове життя.

Але я знаю великого будівника життя — і ти його знаєш, та погордив ним. Це той Ісус розпятий, котрого твій Пилат (тобою змальований) ані пригадати собі не може — такою дрібною пяткою він зарисувався в пам'яті його життя.

З горя й нужди Ісус видобуває царство небесне: „в терпінні спасайте душі ваші“. І освячує та змякшує всяке горе: „Тягар мій легкий, а ярмо моє любе“.

Даремні всі твої змагання — Христа не переможеш, бо ти немічний там, де саме треба сили, а Христос сильний.

Але горе світові, що йде за фалшивими пророками, бо так завсіди було.

22. Новочасний фараон — Сталін.

Давні фараони тобі по коліна.

Щоби стати таким фараоном, як ти, треба жити в ХХ. столітті, в часах машин і фабрик, скоростріль, аеропланів, радія; треба бути азіятом, фанатичним матеріалістом, атеїстом, великим „експропріатором“ і невгнутим каторжником — таким, як ти.

„Pereat mundus, fiat...“ що? що?

Давні фараони відповідали: „...моя величава гробниця — піраміда!“

А ти відповідаєш: „...третій завіт, де комуна є богом і раєм!“

І будуєш свою піраміду кровю, життям і смертю 150-ти мільонів новочасних невільників, „лишенців“ (ах, і слово ти видумав для них) — фараон ХХ. століття, „експропріатор“ 150-ти мільонів людських життів.

Твоя віра зродилася з протесту проти експлоатації пролетарів, але чи був колинебудь на світі такий експлоататор людського роду, як ти?!

Нехай би тебе Божа сила за 100 років воскресила, щоб ти поглянув на свою криваву піраміду — що ти накоїв!

А покищо я задав би тобі маленьку задачу, без порівняння простішу від тієї, яку ти взявся розв'язати: Зроби, коли можеш, щоби всі, котрі разом грають у карти, виграли, а щоб ніхто не стратив.

Коли ж цього не можеш, так зроби бодай те, щоби в грі йшла карта саме тому грачеві, котрого ти вибереш.

О, черговий Тамерляне, якби ти мав більше людського в собі, то ти не ушасливлював би людей своєю кривавою, голодною й обдертою комуною, але призадумався би над простішими проблемами, а вони сказали би тобі, що є вищі сили в бутті, є їх пляни, а людям годі перекреслювати їх.

Але вибрав тебе Бог на пострах світові, що зворохобився проти вищих сил і мріяв про „земський рай“.

Твоя піраміда — це жахлива гробниця для мрій про безбожницький „земський рай“.

23. Історія.

„Historia est magistra vitae“ („історія є учителькою життя“) — каже латинська приповідка. Так, але під двома умовинами: щоби історія була правдива й щоби ми були спроможні приймати її за правдиву.

Та де найти чисту історію? Ніякі омани мене так не пекли, не пригноблювали і не засоромлювали, як історичні. Через чверть століття деклямуеш, як тебе навчили, про ці і ті історичні події, наче б ти сам був їх очевидцем. А коли провіриш їх на основі історичних джерел, показується, що підручники історії тебе оmanoю підійшли, щоб ти став фалшивим свідком... І зі сорому не знаєш, куди маєш дітися. Мало, страх мало любителів правди між людьми! Що своє, що liebe, те історики перемальовують на краще; а що чуже, що вороже, це вони обнаружують. Одно слово причеплять і вже вивернули цілу справу. Авжеж і з нинішніми подіями ворожі часописи так поступають.

Нещасний нарід, що вчиться своєї історії з книжок своїх ворогів. Він буде роздертий у собі, бо історія, написана його ворогами, навчить його ненавидіти своїх предків.

І не буде він спроможний приймати своєї правдивої історії, хоч би йому хто й відкрив її, бо... куля, що вже заросла в нашому тілі, не виходить з тіла на наше слово, але шойно по тяжкій операції.

24. Сонце.

Продрися з небесних висот аж до мене й витягни мене з цього тьмавого, камінного льоху!

О благословенне сонце! Заясній повніше, пригрій миліше, прожени холодну імду, що знайшла собі леговище в камяних

мурах і чигає на квіти життя, щоб їх зішкварити, в трупя, перетворити.

І відкрий мої очі, розкрий мою душу!

Щоб очі полетіли з тобою по безмежному всесвіті, щоб душа заграла на твоїх безчисленних струнах — проміннях — небесних, казкових.

О, благословенне сонце! Ти витягаєш усяке зерно із землі, даєш йому зелень, краски, ріст і нові зародки життя й нове життя.

Розмальовуєш землю, пахощами наповняєш її і щебетом пташин, і дощем купаєш її, як мати дитину.

Життя тужить за тобою і прагне тебе, бо ти збагачуєш його, розмножуєш і до вищого доводиш: від коріння до квіття.

О, благословенне сонце, що сходиш з неба на землю — образ Спасителя!

Влий нове життя і в мене — піднеси мене на своїх огнистих крилах від нижчого до вищого, від землі до небес — золотих, таємних, безмежних.

Старе життя в мені надломилося, зістарілось, перевелось — і думки і почування, цінування і мрії. Порожнє місце в моїй душі залишилося — місце для нового життя.

Нижче перевелось, як переводилися нижчі роди сотворінь у первовіці землі.

Вищого чекаю, як зявлялися вищі роди сотворінь у первовіці землі аж до появи людини.

Я сам, ах, я німічний, хіба тільки карикатуру зроблю того вищого, що має прийти.

Як природа витворила карикатуру, сотки карикатур того, що мало прийти найвище: витворила малпи, а людину Бог сотворив.

Ти мене надхнеш, надхни мене своїм чистим небесним світлом і покажеш мені ріжниці, ступні й глибини, і зміряєш їх і даш мені силу і багатство, і заясніє в мені образ Божий у твоєму безмежному стилі.

О, благословенне сонце небесне!

25. Рідне село.

Рідне село, батьківський дім! Наче сон для мене широкий світ, наче казка про подорож Одисея, а рідне село і його душа це одинока дійсність для мене. Люба і свята дійсність!

Білі голуби воркують на дасі. А сонце якесь таке знайоме й близьке, як рідна ненька. Моя душа на свому місці. Як ластівка,

коли в своєму гнізді. І від бурі і від слоти і від яструбів воно захищає її, дає життя свій стиль і свою міру.

Тут спокій і святість. Матірня правда життя.

В пам'яті мені світ — наче розбурхане море, наче фабрика в русі.

А тут — білі голуби воркують на даці.

Здається мені, неначеб я став квітом на городі, що із землі та з сонця витягає чари краси життя.

Цвіту. Цвіте моя душа: і серце і думки.

Відчуваю й розумію, що рідне село має свою душу. А широкий світ має свою душу.

Рідне село — Божі закони.

Світ — людські закони.

Сповідуюсь тобі, душе рідного села: Ах, скільки людських законів я подонтав, щоби встоятись при Божих законах! Ти мене зрозумієш і оправдаєш.

В світі одні мене судили, другі хвалили. А ти мене не ганиш і не хвалиш, тільки оправдуєш. Так добре! — Це здоровля: нічого не відчувати, тільки життя.

В світі я почував себе як цегла в мурі: тиснуть вищі, тиснуть нищі — кругом тіснота.

А тут — як квіт на городі, як листок на деревині.

Земля — мати, сине небо — дім, білі голуби — браття.

Всіх нас держить тільки сам Бог, а ми свobodно віддыхаємо.

Дзвонять святі дзвони на церковній вежі.

Підемо до церкви помолитися Богу.

26. Святі збори.

І мене мати взяла з собою на святі збори — ще як хлопця, що не ходив до школи. В великому пості вечором до старої школи, що стояла напроти церкви. Там сходилися побожні жінки. Не голодні жебрачки, що про хліб мріють, а господині, що небесного світла шукали.

А Василь Джуджар читав... Читав Життя Святих і поясняв.

Василь Джуджар, церковний татор, побожний мудрець і оратор.

Нікого більше я не чув, щоб так читав, як він. Усі ми своєю індивідуальністю пригнічуємо й надломлюємо святі слова, коли їх читаємо. А Василь Джуджар цілого себе переливав у побожне читання: він був тільки орудником побожних слів, а слова „самі читалися“ і драматично і природно, як життя каже.

І наче оживали святі мученики перед нами та показували свої рани і свою душу — душу, що найшла Бога й служила йому, а Бог давав їй силу перемагати й „врата адова“.

Ця свята душа передавалась і нам і відкривала нам нову вартість життя — божеську.

Це були святі збори. Багаті духом Божим.

Ах, нема більшого пересуду, як той, що — мовляв — до неба проста дорога для всіх і з кожного місця.

Невже видно сонце і в ночі? Невже збіжжа буде рости на кожному місці — і на пісках Сагари і на снігах півночі?

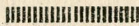
Хто Бога хоче знайти, треба йому станути на дорогу, що веде до Бога.

Ах, скільки на світі пролетарів духа, що лише колоски збирають на полі життя, а ніколи не жнуть його збіжжя, бо це не „їх“!

А наші збори були — на землі, наче в небі. Святі збори.

Тієї ночі я мав сон (правду говорю, не видумую), що бачу Христа в терновім вінку, як сидить на порозі бічних входових дверей до нашої церкви — напроти камяного хреста.

А другого дня я — дитина — за шпихлірем клячав і в сльозах цілував землю — не як згусле болото, а як яблуко з руки Творця.

І. Г. Сендецький.

З гуном весни.

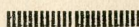
Понад зорі світлим тоном
Срібні звуки:
Лине гоном-перегоном
Пісня злуки.

На присклонах ніч співає
Колискову,
Чорний хитон простягає
На діброву;

Судорожаться левкої
По розділлю
З чару ночі весняної —
На похміллю.

Рушничкує моя мила,
Сріблом ткає
І голівку похилила,
Бо... кохає.

Я метеликом сідаю
Їй на віі
І барвінком виплітаю
Срібні мрії.

9. XII. 1924.